

Σίγουρα όλοι μας έχουμε βομβαρδιστεί τον τελευταίο καιρό από διάφορους ειδικούς, ημιαθείς, άσχετους - τηλεπαραθυράκες και ανθρώπους της πέννας με διάφορες εξηγήσεις της κρίσης για την οποία κανείς κατά τη γνώμη μου δεν έχει δώσει σφαιρικά και ουσιαστικά τα αίτια της (εννοείτε ούτε και εγώ μπορώ).

Πολλές οι εκδοχές, πολλές οι θεωρίες όμως η τελευταία εκτίμηση του **Paul Krugman** (Ελευθεροτυπίας) φέρνει μία άλλη διάσταση -θα έλεγα- σε σχήμα οξύμωρο. Αιτία είναι η "αποταμίευση" με κύριο μοχλό την αποταμίευση των χωρών της Ασίας.

Στη δεκαετία του '90, οι αναδυόμενες οικονομίες της Ασίας, δανείστηκαν πολλά χρήματα από το εξωτερικό, ίσως απερίσκεπτα και σε λίγα χρόνια το 1997-1998 κατέρρευσαν καθώς τα κεφάλαια δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα λόγω υπερδανεισμού.

Μετά την κρίση όμως του 1997-1998,

οι χώρες αυτές άρχισαν να "αυτοπροστατεύονται", αγοράζοντας τεράστιες ποσότητες ξένων χρεογράφων και εξαγοώντας έτσι κεφάλαια στον υπό-

λοιπο κόσμο. Έτσι ο κόσμος γέμισε με φθινό χρήμα. Αυτό το φθινό χρήμα πήγε κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες αλλά και σε άλλες χώρες.

Το ευκολοπροσπτό χρήμα το χειρίστηκαν κυρίως οι Αμερικάνοί τραπεζίτες με σύνθετα χρηματοοικονομικά μοντέλα γρήγορου πλουτισμού αποκρύπτοντας συνήθως το ρίσκο τους και κοροϊδεύοντας τους επενδυτές.

Μετά μπήκαν και άλλοι στο κύκλωμα, σε ένα σύστημα μη ελεγχόμενο, με "μεταπράτες" χρήματος σε όλες τις βαθμίδες χωρίς κανέναν μας να καταλάβει ότι όλο ήταν μία φούσκα και πιθανότατα ορισμένοι από αυτούς να μην το είχαν καταλάβει και οι ίδιοι.

Ακόμη και ολόκληρες χώρες παραπλανήθηκαν, μιλούσαμε για οικονομικά

ΚΡΙΣΗ τα οξύμωρά της

Από τον **Βύρωνα Τομάζο** Μηχανολόγο, Απόφοιτο Πολυτεχνείου Μονάχου
e-mail: byron.tomazos@wartsila.com

θαύματα της Ισλανδίας, Ιρλανδίας, Εσθονίας. Όλα πήγαιναν καλά και ανέβαιναν τα περιουσιακά στοιχεία, οι τιμές των χρεογράφων, τα ακίνητα, όλοι ζούσαν σε ουτοπική κατάσταση ευφορίας. Αλλά μία φούσκα κάποτε θα σκάσει, ελάχιστοι την είχαν προβλέψει, σχεδόν κανείς όμως τόσο παγκοσμιοποιημένη και βραχυπρόθεσμη, η φούσκα έσκασε και χτύπησε όλους άμεσα και έμμεσα. Αυτές οι τρεις χώρες μοντέλα είναι τώρα στο χείλος της χρεοκοπίας.

Το μεγαλύτερο κόστος της είναι η κακή ψυχολογία του κόσμου και η δυσπιστία σε όλα τα οικονομικά μοντέλα. Έχει άμεση επίδραση στην πρωτογενή βιομηχανία π.χ. αυτοκινήτων κ.λ.π. και όπως λέει ο **Krugman** ήρθε η εκδίκηση

της υπερβολής.

Αυτό που είναι πρωτόγνωρο πιστεύω σε πολλούς είναι η εκδίκηση της αποταμίευσης (ας θυμηθούμε εμείς οι παλιό την ημέρα της

αποταμίευσης, τους κουμπάρδες που μας μοίραζαν όταν ήμασταν μικροί στο σχολείο). Όλοι έχουν ανακαλύψει την λιτότητα φτωχοί και πλούσιοι, εγώ προσωπικά ανέβαλα την αλλαγή του παλιού αυτοκινήτου μου για του χρόνου και να δούμε, κάνω και μικροοικονομίες και εδώ είναι το οξύμωρο της υπερβολής.

Σαν συνέπεια όλων αυτή η υπερβολική λιτότητα, που πυροδότησε την αποταμίευση στην Ασία, τώρα σκοτώνει και την Παγκόσμια αγορά γιατί η ανάπτυξη χρειάζεται κατανάλωση.

Από την άλλη πλευρά στη δύση είχαμε το αντίθετο τα τελευταία χρόνια και ειδικά στην Ελλάδα με την υπερβολική κατανάλωση, τα πολλά αυτοκίνητα, η αντικατάσταση της σχολικής ποδιάς με επώνυμα ρούχα, TV, κομπιούτερ, οι

πολλές πιστωτικές κάρτες, η υπέρμετρη κρατική σπατάλη και δανεισμός. Όμως ήμασταν από την άλλη μεριά και ζούσαμε στη ψευδαίσθηση του πλούτου όπως αυτές οι τρεις χώρες).

Τώρα βέβαια όλοι θυμηθήκαμε την λιτότητα και το πάμε στα άκρα... -λάθος σοβαρό- γιατί το μέλλον το βλέπουμε άγνωστο χωρίς να αφήνουμε ακτίνες αισιοδοξίας που είναι το παν για την επιτυχία του σκοπού μας (win win attitude).

Τώρα έχουμε πολλές προβλεπόμενες παγκόσμιες αποταμιεύσεις οι οποίες ξεπερνούν τα ποσά τα οποία θέλουν οι επιχειρήσεις να αποταμιεύσουν που σημαίνει φρένο στην ανάπτυξη.

Το αποτέλεσμα: μία Παγκόσμια Κρίση που δεν βοηθά το κλίμα και την ψυχολογία να συνεχίζεται χωρίς να διαφαίνεται ο πάτος της.

Για αυτό και εγώ, σαν ένας κοινός θνητός και όχι οικονομολόγος στα επαγγέλμα, θα επικαλεστώ και πάλι τους Αρχαίους μας «**Παν μέτρο άριστον**» ούτε πολύ αποταμίευση αλλά και ούτε πολύ σπατάλη, ίσως αυτή η φόρμουλα να μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε τη κρίση.

Λίγες εβδομάδες πριν, σας είχα γράψει για το σχήμα οξύμωρο

που ένας από τους λόγους της κρίσεως οφειλόταν στην αποταμίευση.

Όμως διαβάζοντας το περιοδικό **Fortune** και τη **New York Times**, διαπίστωσα ότι υπάρχει ακόμα ένα εξίσου ισχυρό οξύμωρο το οποίο ονομάζω "B" με την επιφύλαξη να βρω και άλλα καθώς η κρίση συνεχίζεται...

Το **οξύμωρο** είναι ότι η χώρα που δημιούργησε όλα τα τοξικά προϊόντα και το κύριο μέρος της κρίσης με τους νέους τίτλους ευγενείας και αριστοκρατίας των **Golden Boys** αυτή η ίδια η χώρα

που θα έπρεπε κανείς να μη την εμπιστεύεται προσελκύει τώρα όλα τα κεφάλαια της αποταμίευσης του κόσμου, εννοώ βέβαια τις ΗΠΑ. Επιπλέον αυτοί οι Αμερικανοί επενδυτές εγκαταλείπουν τις επενδύσεις στο εξωτερικό, επαναπατριζούν τα δολάρια τους και τα μετατρέπουν σε κρατικά ομόλογα.

Αλλά και εκείνες όπου βρίσκονται σε επαρκή ρευστότητα π.χ. όπως η Κίνα αγοράζουν τεράστιες ποσότητες Αμερικανικών χρεογράφων.

Αυτές οι εισροές κεφαλαίων ενισχύουν το δολάριο, βοηθούν βέ-

ΚΡΙΣΗ **B** τα οξύμωρά της

Από τον **Βύρωνα Τομάζο** Μηχανολόγο, Απόφοιτο Πολυτεχνείου Μονάχου
e-mail: byron.tomazos@wartsila.com

βαια την κυβέρνηση του **Obama** για τις χρηματοδοτήσεις που χρειάζονται για την κρίση αλλά επιδεινώνει την κρίση σε άλλες χώρες του πλανήτη. Όπως και στην Ελλάδα που αναγκάζομαστε να δανειστούμε ακριβότερα.

Είναι βέβαιο ότι κάθε δολάριο που επενδύεται στην Αμερική λείπει από τις άλλες χώρες που το έχουν πάρα πολύ ανάγκη όπως οι χώρες της Αφρικής, οι Ανατολικές χώρες και ορισμένες χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας. Σε αυτές

που έχουν υπερδανειστεί και έχουν μεγάλο χρέος.

Η ροή λόγω αυτού του οξύμωρου, δηλαδή η ροή χρημάτων προς τις αναδυόμενες χώρες έχει σχεδόν σταματήσει ή έχει μειωθεί κατά πολύ. Βέβαια το σοβαρότερο θέμα της κρίσης είναι όπως προανέφερα η αρνητική ψυχολογία του κόσμου και

τις χώρες το πλήγμα είναι και θα είναι μεγάλο όπως προανέφερα γενικώς οι χώρες με χαμηλό εισόδημα. Η χώρες

το αβέβαιο αύριο.

Παρ' όλα λοιπόν τα τοξικά προϊόντα που ξεκίνησαν από την Αμερική και διαχειρίστηκαν από διάφορους με κατά κάποιο διεστραμμένο τρόπο ο κόσμος πιστεύει στην Αμερικάνική οικονομία κατά τρόπον οξύμωρο όπως ανέφερα και επενδύει τα κρατικά της ομόλογα γιατί υποθέτει ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ δεν θα φανεί ποτέ αφερέγγυα ως προς το χρέος της.

